

Tłumaczenie z języka niemieckiego

**Ustawa o zachowaniu grobów ofiar wojny i przemocy totalitarnej
(Gräbergesetz)**

GräbG

Data sporządzenia: 01.07.1965 r.

Pełna nazwa:

„Ustawa o grobach w wersji z dnia ogłoszenia 16 stycznia 2012 r. (Federalny Dziennik Ustaw – BGBl.I s.98), zmieniona ostatnio przez artykuł 3 ust. 2 ustawy z 4 grudnia 2018 r. (BGBl.I s. 2257; 2019 I 496).”

Stan: nowo sformułowana poprzez ogłoszenie z dn. 16.1.2012 I 98

ostatnio zmieniona przez art. 3 ust. 2 ustawy z dn. 4.12.2018 I 2257; 2019 I 496

Stopka

(+++ w tym brzmieniu od: 1.4.1975 +++)

W rozumieniu § 1 w wersji ustawy z dn. 21.12.1992 I 2145 ustawa odstępująca od załącznika I rozdz. X sekcja H akapit III nr 11 w obszarze przystępującym weszła w życie w dniu 1.1.1993 r.

§ 1 Obszar zastosowania

- (1) Ustawa ta ma na celu szczególne uczczenie pamięci ofiar wojny i przemocy totalitarnej oraz zachowanie żywej pamięci dla przyszłych pokoleń o straszliwych konsekwencjach wojny i przemocy totalitarnej.
- (2) Grobami ofiar wojny i przemocy totalitarnej są położone na terenie Niemiec:
 1. Groby osób wymienionych w § 5 Ustawy o zachowaniu grobów wojennych z wojny światowej z dnia 29 grudnia 1922 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy – RGBl. 1923 I s. 25),
 2. Groby osób, które w okresie od dnia 26 sierpnia 1939 r. do dnia 31 marca 1952 r. poległy lub doznały wypadku śmiertelnego podczas pełnienia służby wojskowej lub służby o charakterze wojskowym, lub też zmarły w wyniku uszczerbku na zdrowiu, doznanego podczas tej służby, a także groby osób zmarłych podczas pobytu w

- obozie jenieckim, w następstwie tego pobytu do dnia 31 marca 1952 r., lub też w przeciągu roku po jego zakończeniu,
3. Groby cywilów, którzy w okresie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 31 marca 1952 r. ponieśli śmierć w wyniku bezpośredniego oddziaływania wojny, lub zmarli w wyniku uszczerbku na zdrowiu, doznanego w związku z bezpośrednim oddziaływaniem wojny,
 4. Groby osób, które straciły życie jako ofiary narodowosocjalistycznych aktów przemocy w okresie od dnia 30 stycznia 1933 r., lub zmarli w ich następstwie do dnia 31 marca 1952 r.,
 5. Groby osób, które straciły życie w wyniku działań niezgodnych z prawem jako ofiary rządów komunistycznych, lub też doznały uszczerbku na zdrowiu, na skutek którego zmarły w przeciągu roku od zakończenia tych działań,
 6. Groby wypędzonych, zgodnie z § 1 federalnej ustawy o wypędzonych i uchodźcach, które zmarły w okresie od dnia 1 września 1939 r. podczas przesiedlenia do dnia 8 maja 1945 r., lub też podczas wypędzenia lub ucieczki do dnia 31 marca 1952 r.,
 7. Groby Niemców, którzy w okresie od dnia 1 września 1939 r. zostali deportowani i podczas deportacji lub w przeciągu roku od jej zakończenia, zmarli na skutek uszczerbku na zdrowiu, doznanego w związku z deportacją,
 8. Groby osób, które w okresie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 8 maja 1945 r. zmarły w obozach internowania znajdujących się pod zarządem administracji niemieckiej,
 9. Groby osób, które w okresie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 8 maja 1945 r. zostały deportowane na tereny Rzeszy Niemieckiej w celu świadczenia tam pracy, lub były na tych terenach przetrzymywane wbrew własnej woli i podczas tego okresu zmarły,
 10. Groby obcokrajowców przebywających w obozach zbiorczych i będących pod opieką uznanej międzynarodowej organizacji pomocy uchodźcom, które zmarły tam, lub też po przewiezieniu do jednostki szpitalnej w okresie od dnia 9 maja 1945 r. do dnia 30 czerwca 1950 r. Jeśli po 1 lipca 1950 r. administracja obozu zbiorczego przekazana została w ręce jednostek administracji niemieckiej, dzień przejścia administrowania przez jednostki niemieckie zastępuje dzień 30 czerwca 1950 r.

(2a) W przypadkach niejasnych, odnoszących się do § 1 ustęp 2 numer 1, 2 i 8 można posiłkować się pismem potwierdzającym z Archiwum Federalnego.

(3) §§ 2 i 5 federalnej ustawy o świadczeniach na rzecz ofiar działań wojennych w jej obowiązującym brzmieniu zachowują zastosowanie.

(4) Przy stosowaniu ustępu 2 numer 4 obowiązuje § 6 ustęp 1 i 2 federalnej ustawy o odszkodowaniach dla ofiar prześladowań hitlerowskich w tekście jednolitym opublikowanym w Dzienniku Ustaw Część III, nr konspektu 251-1, zmienionej ostatnio przez artykuł 30 ustawy z dnia 23 grudnia 2003 r. (BGBl.I s. 2848), w obowiązującej wersji.

§ 2 Prawo do opieki stałej

- (1) Groby wymienione w § 1 pozostają nienaruszone na stałe.
- (2) Każdorazowy właściciel działki, obciążonej określonym w ustępie 1 prawem do opieki stałej, ma obowiązek grób zachować, zezwolić na dostęp do niego oraz na wszelkie działania i środki, służące jego utrzymaniu; o ile ustanowione jest obciążenie publiczno-prawne na rzecz kraju związkowego, w którym działka jest położona.
- (3) Waga określonego w ustępie 3 obciążenia publiczno-prawnego jest większa niż innych praw publicznych i prywatnych związanych z daną działką.

§ 3 Odszkodowanie w związku z prawem do opieki stałej

- (1) Jeśli w związku z obciążeniem publiczno-prawnym, określonym w § 2 właściciel działki lub inna osoba uprawniona dozna szkód majątkowych, kraj związkowy, na terenie którego działka jest położona, ma obowiązek wypłacić jej odszkodowanie w formie gotówkowej.
- (2) Państwowe jednostki organizacyjne nie mają prawa wnosić żadnych nowych roszczeń, a także wnioskować o podwyższenie kwoty odszkodowania w związku z prawem do opieki stałej.
- (3) Wysokość odszkodowania powinna zostać określona na podstawie wartości korzyści zmniejszonej lub utraconej w związku z zajęciem przez groby, wyznacznikiem jest także stan i sposób wykorzystywania działki w momencie zajęcia.
- (4) W przypadku, gdy wartość korzyści zmniejszonej lub utraconej nie jest możliwa do ustalenia, lub może zostać ustalona jedynie w wyniku nieproporcjonalnego nakładu pracy administracyjnej, jako skalę porównawczą można wykorzystać miejscową wartość dzierżawy działek, porównywalnych pod względem położenia, właściwości gleby i sposobu wykorzystywania.
- (5) Odszkodowanie dla właściciela lub innej osoby uprawnionej wypłacane jest na ich wniosek i zagwarantowane od momentu złożenia wniosku. Należy wypłacać je w

formie wypłat rocznych za każdy rok kalendarzowy. Zaległe brakujące kwoty opatrzyć należy odsetkami w wysokości 5%.

- (6) Zamiast wypłat rocznych, określonych w ustępie 5, odszkodowanie może zostać wypłacone za zgodą osoby uprawnionej także jako jednorazowe odszkodowanie w wysokości dwudziestokrotności wypłaty rocznej.
- (7) W przypadku niskiej wysokości wypłat rocznych kraj związkowy uprawniony jest do wypłacenia odszkodowania jako sumy łącznej za okres do 20 lat w przód.
- (8) Odszkodowanie nie należy się, gdy:
 1. Obciążenie publiczno-prawne, określone w § 2 w nieznacznym stopniu wpływa na korzystanie z działki,
 2. Koszty nabycia działki poniesione zostały zgodnie z zapisami § 4 lub § 10 ustęp 2 numer 2,
 3. Federacja przekazała właścicielowi działkę nieodpłatnie.

W przypadku grobów wymienionych w § 1, zlokalizowanych na cmentarzach posiadających własną taryfę opłat, uszczerbek zdefiniowany w numerze 1 uważa się za nieznacznym, jeżeli korzystanie z cmentarza na mocy obciążenia publiczno-prawnego nie przekracza 5% opłaty za grób pobranej w roku zajęcia przez groby, zdefiniowane w § 1, lub w przypadku wnioskowania w terminie późniejszym, opłaty należnej w danym roku. W przypadku grobów, zdefiniowanych w § 1 ustęp 2, zlokalizowanych w obrębie innych działek, uszczerbek zdefiniowany w numerze 1 uważa się za nieznacznym, jeśli korzystanie z działki na mocy obciążenia publiczno-prawnego nie przekracza 5% powierzchni łącznej.

§ 4 Przejęcie działki

- (1) W przypadku, gdy dopuszczone dotychczas korzystanie z działki zostanie jej właścicielowi utrudnione w stopniu znacznym w wyniku obciążenia publiczno-prawnego, zdefiniowanego w § 2, ma on prawo zażądać przejęcia działki. Jeśli zaś przesłanki te odnoszą się tylko do części działki, ma on prawo zażądać przejęcia tylko tych części, chyba, że pozostała część nie miałaby już dla niego żadnej lub stosunkowo niską wartość.
- (2) W przypadku żądania przejęcia działki, obowiązują § 11 ust. 1, §§ 17 do 21, 26, 28 ust. 1 i 2, §§ 29, 31 do 37, 43 do 55, 58 do 63, 67 i 73 federalnej ustawy o nabyciu ziemi, opublikowanej w Federalnym Dzienniku Ustaw część III, nr konspektu 54-3 opublikowanej w tekście jednolitym, zmienionej ostatnio przez artykuł 4 ustawy z dnia

7 maja 2002 r. (BGBl.I s.1529), w każdorazowo obowiązującej wersji, odpowiednio z następującym wskazaniem:

1. W § 1 ust. 1 wymienionej ustawy na miejsce wniosku wchodzi żądanie właściciela.
2. Na miejsce Federacji jako uczestnika procedury wywłaszczenia wchodzi kraj związkowy, w obrębie którego położona jest działka. To samo dotyczy zobowiązania do wypłaty odszkodowania.
3. Przy kontroli planu należy zastosować procedurę opisaną w § 32 wymienionej ustawy.
4. Odszkodowanie w formie ziemi lub renty gruntowej nie jest dozwolone.
5. W celu zdefiniowania stosunków własnościowych po wywłaszczeniu zgodnie z § 47 ust. 3 nr 7 wymienionej ustawy obowiązują odpowiednio zdania 1 i 2 § 12 ust. 2.

(3) Osoby prawne prawa publicznego nie mogą dochodzić roszczeń z ustępu 1.

§ 5 Odnalezienie i utrzymanie grobów

- (1) Kraje związkowe mają obowiązek odnaleźć groby zdefiniowane w § 1 na swoim terenie, sporządzić ich listę oraz aktualizować listy na bieżąco.
- (2) Każdej uprawnionej osobie zainteresowanej należy udzielić informacji o tym, czy na danej działce położony jest grób zdefiniowany w § 1.
- (3) Kraje związkowe mają obowiązek utrzymania położonych na ich terenie grobów zdefiniowanych w § 1. Utrzymanie rozumiane jest jako utworzenie, doprowadzenie do odpowiedniego stanu i opieka.

§ 6 Przenoszenie grobów

- (1) Groby zdefiniowane w § 1 ustęp 2 mogą zostać przeniesione do Niemiec tylko po uzyskaniu zgody odpowiednich instytucji krajowych. Zmarli powinni zostać pochowani w grobie zbiorowym na terenie zamkniętego miejsca pochówku.
- (2) Zgoda powinna zostać udzielona szczególnie wówczas, gdy groby rozsiane w różnych miejscach mają zostać zebrane na terenie zamkniętego miejsca pochówku.
- (3) Zamkniętymi miejscami pochówku są cmentarze i sekcje cmentarza.

§ 7 Wydawanie przedmiotów

Kto bezprawnie posiada dokumenty dotyczące osób lub też przedmioty spadkowe osób wymienionych w § 1, a także dokumenty dot. strat byłego niemieckiego Wehrmachtu (listy i

meldunki oddziałów, spisy nieśmiertelników, książeczki żołądka, dokumenty chorych i lazaretów, akta usytuowania grobów), oraz inne przedmioty, które mogłyby być przydatne przy orzeczeniach z zakresu prawa stanu cywilnego, identyfikacji nieznanymi zmarłych oraz przy określaniu usytuowania grobów osób wymienionych w § 1, jest zobowiązany przekazać je do Archiwum Federalnego.

§ 8 Identyfikacje

W celu identyfikacji nie znanych z nazwiska zmarłych możliwe jest zarządzenie otwarcia grobu. Taki zarządzenie może zostać wydane tylko wówczas, gdy według opinii rzeczoznawcy Archiwum Federalnego identyfikacji nie można dokonać w inny sposób, a szansa na zidentyfikowanie jest bardzo wysoka.

§ 9 (usunięty)

-

§ 10 Nakłady

(1) Federacja ponosi nakłady, wynikające z §§ 3,4,5,6 i 8.

(2) Zgodnie z ustępem 1 do nakładów zalicza się również:

1. Nakłady na planowanie, w przypadku, gdy jest ono konieczne do stworzenia lub uruchomienia zamkniętego miejsca pochówku,
2. Nakłady na zakup działki, w przypadku, gdy nabycie działki jest bardziej uzasadnione ekonomicznie niż przyznanie odszkodowania, o którym mowa w § 3,
3. Nakłady na stworzenie dogodnego dojścia lub drogi dojazdowej do zamkniętego miejsca pochówku, o ile dojście lub droga dojazdowa służą jedynie celom danego zamkniętego miejsca pochówku,
4. Nakłady na umieszczenie w tym samym grobie i przywrócenie wcześniejszego stanu grobu lub miejsca pochówku po zakończeniu działań wymienionych w § 8.

(3) Zgodnie z ustępem 1 do nakładów nie zaliczają się:

1. Nakłady na dodatkowe wytyczenie lub przebudowę już istniejących grobów lub miejsc pochówku,
2. Nakłady na postawienie lub przebudowę pomników, hal i gajów honorowych, relikwiarzy pamięci, placów ceremonialnych i grobów symbolicznych,
3. Podatki z tytułu zakupu gruntu w związku z przejściem działki zgodnie z § 4 lub zakupem działki, zgodnie z ustępem 2 numer 2,

4. Osobowe i inne koszty administracyjne.

- (4) Federacja zwróci krajom związkowym nakłady poniesione w związku z grobami określonymi w § 1 ustęp 2, poniesione na ich ustawienie, doprowadzenie do odpowiedniego stanu i opiekę, zgodnie z § 5 ustęp 3, na przeniesienie zgodnie z § 6 i na identyfikację zgodnie z § 8 w formie ryczałtowej. W porozumieniu z Federalnym Ministerstwem Finansów Federalne Ministerstwo Rodziny, Seniorów, Kobiet i Młodzieży ustali za zgodą Rady Federalnej rozporządzeniem z mocą ustawy wysokość kwoty ryczałtowej dla krajów związkowych na dwa następujące po sobie lata budżetowe.
- (5) Jeśli w danym kraju związkowym liczba ofiar wymienionych w § 1, ustęp 2, zwiększy się o przynajmniej 500 nowo odnalezionych osób, to kwota ryczałtowa, ustalana na zasadach określonych w ustępie 4 zdanie 2, zostanie odpowiednio zwiększona. Nowo znalezione ofiary powinny zostać pochowane w grobie zbiorowym.
- (6) Kwoty ryczałtowe na dany rok budżetowy, określone w ustępie 4, będą przekazywane krajom związkowym do dnia 1 lipca do samodzielnego gospodarowania. Z kwot ryczałtowych kraje związkowe mogą pozyskiwać oszczędności na rzecz zarządców cmentarzy na przeprowadzenie działań wymienionych w ustępie 4.
- (7) Federacja zwróci krajom związkowym nakłady poniesione w związku z grobami wymienionymi w § 1 ustęp 2, oraz na odszkodowania w związku z prawem do opieki stałej, o którym mowa w § 3 ustęp 1 w formie kwoty ryczałtowej. Kwota ryczałtowa składa się z:
1. Z zapotrzebowania na kwoty roczne zgodnie z § 3 ustęp 5, które zostanie zgłoszone przez kraje związkowe do dnia 30 czerwca 2011 r.,
 2. Z wniosku o dopłatę w wysokości do 10% zapotrzebowania zgłoszonego do 30 czerwca 2011 r.

Kwota wyliczona zgodnie z numerem 1 zwiększa się o kwotę, wypłaconą z dopłaty zgodnie z numerem 2 dla nowo przyznanych kwot rocznych zgodnie z § 3 ustęp 5. Do dnia 31 marca roku następnego kraje związkowe mają obowiązek przedłożyć federacji dokumentację wykorzystania dopłaty. Niewykorzystane środki należy zwrócić federacji.

(8) Kwoty ryczałtowe na dany rok budżetowy, określone w ustępie 7, będą przekazane krajom związkowym do samodzielnego gospodarowania do dnia 1 października każdego roku.

(9) Ustępy 1 do 8 nie mają zastosowania w przypadku, gdy nakłady te ponosi osoba trzecia.

(10) Zobowiązania wpływające z innych przepisów prawa, odnoszących się do ponoszenia nakładów, pozostają nienaruszone.

§ 11 Zwolnienie z opłat, kosztów i podatków

- (1) W przypadku czynności urzędowych, koniecznych do realizacji ustawy z wyłączeniem § 7, nie będą pobierane żadne opłaty i koszty. Dotyczy to również kosztów sądowych, kosztów postępowań notarialnych i opłat za uwierzytelnienie, określonych w o ustawie o kosztach sądowych i notarialnych.
- (2) Realizacja zadań wynikających z ustawy nie jest działalnością zawodową w rozumieniu § 2 ustęp 3 ustawy o podatku VAT.

§ 12 Kompetencje

- (1) Zadania wpływające z ustawy podejmują, o ile nie określono tego inaczej, jednostki wyznaczone w tym celu zgodnie z prawem krajowym.
- (2) W przypadku zakupu działki zgodnie z § 10 ustęp 2 numer 2, działkę nabywa ten kraj związkowy, na którego terenie jest ona zlokalizowana. W szczególnych przypadkach prawo własności działki może zostać przeniesione na gminy lub związki gmin jako zarządców cmentarzy.

§ 13 Przepisy przejściowe

Decyzje o ustaleniu świadczeń odszkodowawczych za zmniejszenie wartości użytkowej poprzez zajęcie danej działki przez groby określone w § 1, które zostaną uchwalone przed wejściem w życie ustawy, będą uważane za decyzje w rozumieniu § 3.

§§ 14 i 15 (usunięte)

(zmiana lub zniesienie innych przepisów prawa)

§ 16 Przepisy specjalne

Ustawa ta nie odnosi się do grobów wymienionych w § 1:

1. Jeśli zmarły został lub będzie pochowany w grobowcu wieloosobowym (grób wybrany lub rodzinny), w którym pochowana jest już lub będzie mogła być inna osoba, której grób nie jest grobem w rozumieniu § 1.

2. W przypadku przeniesienia grobu z zagranicy do kraju, zostanie on przeniesiony poza zamknięte miejsce spoczynku przeznaczone dla grobów określonych w § 1, lub gdy instytucja odpowiedzialna za pochówki w danym miejscu, nie wyrazi zgody na pochówek w tym miejscu spoczynku.
3. W przypadku grobu, którego utrzymaniem (§ 5 ustęp 3) czasowo lub na stałe zajmują się bliscy lub osoby trzecie (grób utrzymywany przez osoby prywatne); przejęcie takich grobów pod opiekę państwową jest wykluczone.

§ 17 Zastosowanie ustawy o grobach w nowych krajach związkowych

- (1) W odróżnieniu od Załącznika I rozdział X sekcja H akapit III numer 11 Umowy Zjednoczeniowej z dnia 31 sierpnia 1990 r. (BGBl.1990 II s. 885, 1096) ustawa ta w obszarze określonym w artykule 3 Umowy Zjednoczeniowej wchodzi w życie w dniu 1 stycznia 1993 r.
- (2) W odróżnieniu od Załącznika II rozdział X sekcja H akapit III numer 15 Umowy Zjednoczeniowej z dnia 31 sierpnia 1990 r. (BGBl.1990 II s. 885, 1020) § 12 Rozporządzenia o pochówkach i cmentarzach o z dnia 17 kwietnia 1980 r. (GBl. I nr 18 s. 159) obowiązuje jedynie do dnia 31 grudnia 1992 r.

§ 18 (Wejście w życie)